

Bidden is soms helemaal niet fijn

Matteüs 26: 36-46

In je hoofd lijkt het soms net op een vergadering. Er zitten verschillende stemmen aan tafel. En je hebt een voorzitter die probeert tot een besluit te komen. Misschien gebeurde dat zelfs vanochtend. De wekker gaat. Stem 1 zegt: "Ik lig heerlijk, ik ben moe, ik blijf liggen." Stem 2 zegt: "Als ik dat toelaat, wordt het steeds makkelijker om niet meer te gaan." Stem 3 zegt: "Misschien kan ik beter gaan wandelen." Dan hakt de voorzitter de knoop door. Je gaat toch — en meestal ben je dan blij dat je gegaan bent. Zo gaat dat in je hoofd. En dat kan gaan over kleine dingen, maar ook over grote. Je wordt verliefd op iemand terwijl je getrouwd bent. Wat doen de stemmen dan? Of iemand doet een beroep op je, maar je hebt geen zin. Wat gebeurt er in je hoofd? We hebben allemaal die stemmen. In de psychologie noemen ze dat 'ik-posities'. Maar we hebben ook een voorzitter. Die zou je 'jezelf' kunnen noemen.

Ook de apostel Paulus kent dat innerlijke gevecht. Hij zegt: "Wat ben ik toch een vreemd mens. Wat ik wil, dat doe ik niet. En wat ik verafschuw, dat doe ik juist." (Romeinen 7) Zo zitten wij mensen in elkaar. We vergaderen wat af in ons hoofd. Soms is het echt worstelen. Dat is bij ons zo. Het geldt ook voor de leerlingen van Jezus. We zien het ook bij Jezus. Hij worstelt in die olijftuin. "Vader, als het mogelijk is, laat deze beker aan mij voorbijgaan! Maar laat niet gebeuren wat ik wil, maar wat U wilt." Die beker is zijn lijden en sterven. Jezus wil niet lijden. Jezus wil niet sterven. Dat wil geen mens. Er is in Hem een stem die zegt: "Ik wil leven. Ik wil niet dood." Maar er is ook een stem die zegt: "Laat gebeuren wat U wilt, Vader." Zo worstelt Jezus — met zichzelf, met God. Maar hier is meer aan de hand dan iemand die niet wil sterven. Deze worsteling is meer dan een gewoon menselijke worsteling. Hij heeft het over de beker, Hij bidt of Hij hem niet leeg hoeft te drinken.

In het Oude Testament is de beker een beeld voor twee dingen. Soms is het de beker van Gods woede over het onrecht. "Drinken zul je!" zegt God in Jeremia. De mens moet de gevolgen van zijn daden onder ogen zien. Maar de beker is óók een beeld van de verlossing en de vreugde. Psalm 23: "Mijn beker vloeit over." Psalm 116: "Ik zal de beker van de bevrijding opheffen."

Jezus worstelt met de vraag of hij deze beker, met al die ingrediënten, moet leegdrinken. Hij ging de weg van de gehoorzaamheid, de weg die ieder mens moet gaan, maar meestal niet gaat. Hij drinkt de beker leeg die wij maar half leeg drinken. Is zijn worsteling niet dat hij dit ten diepste toe voelt?

"Ik ben geroepen om deze beker tot op de bodem leeg te drinken. Want zij kunnen het niet. Maar ik wil het niet. Maar als ik het niet doe is er geen bevrijding. Vader, als u het wilt, neem dan deze beker van mijn weg. Maar laat niet wat ik wil gebeuren, maar wat u wilt." Het speelt zich allemaal in een tuin. Zou je kunnen zeggen? Dat er een lijn op loopt van de hof van Eden, waar de mens zich laat verleiden en zich verstoppt voor God, naar deze tuin van de pijn. Waar Jezus zich niet laat verleiden? Maar dat gaat niet vanzelf, het is worsteling.

Wij denken vaak dat bidden iets fijns is. Dat het helpt, dat het oplucht. En dat is ook vaak zo. Maar bidden kan ook worstelen zijn. In de grootste diepte terechtkomen. Henri Nouwen zegt: "Bidden is helemaal niet zo prettig of eenvoudig. Onze diepste liefde wordt erin uitgedrukt, maar dat vrijwaart ons niet voor pijn en verdriet. Het laat ons juist meer lijden omdat onze liefde voor God liefde is voor een lijdende God."

Liefde en lijden horen bij elkaar. Dat zit ook in het woord 'passie'. Dat betekent hartstocht — maar ook lijden.

Na het gebed staat Jezus op. Als hij terugloopt naar zijn leerlingen, ziet hij dat ze slapen. Hij worstelt een doodstrijd, zij slapen. Jezus kijkt de dood in de ogen, zij doen hun ogen toe. En dat tot drie keer toe. Wat een contrast! Het legt de nadruk op de eenzame strijd van Jezus.

Dat slapen zegt misschien wel iets over ons allemaal. Want als moeilijke dingen op je afkomen, wil je soms je ogen sluiten. Dekbed over je hoofd. Wakker worden als het voorbij is.

Jezus zegt: Bid dat jullie niet in beproeving komen. We bidden dat elke zondag: "Breng ons niet in beproeving." Het is hetzelfde woord. Beproeving is dat je bezwijkt voor de verleiding om niet de wil van God te doen. En vaak weten wij maar al te goed wat de wil van God is. En dan doel ik niet op ingewikkelde ethische kwesties, maar vragen als: Waar geef ik mijn tijd aan? Wat is echt belangrijk? Vaak weten we best wel wat de wil van God is. Of om het in het beeld van de vergadering te zeggen: één stem aan tafel vertelt vaak wat je eigenlijk zou moeten doen. Maar, ja, er zijn ook andere geluiden. Die hele plausibele overwegingen hebben: Ik moet ook aan mezelf denken. Het is toch maar een druppel op de gloeiende plaat. Het is trouwens wel van belang om al die stemmen één voor één aan het woord te laten komen. Ook al zeggen ze dingen waar je je eigenlijk voor schaamt. Maar anders komen ze via een achterdeurtje toch binnen en gaan ze ondergronds invloed uitoefenen. Het is van belang om al je stemmen te horen. En de vraag is: wie heeft het laatste woord? Ik spreek geregeld mensen die worstelen met de zorg voor een dementerende partner. Hoe lang kan ik het nog aan? Het voelt bijna als egoïsme, als je moet zeggen 'ik kan niet meer'. Ik denk weleens: zou het juist voor deze mens zelfverloochening kunnen zijn om voor jezelf te kiezen? Zeker als je dat nooit geleerd hebt. Zou dat dan de wil van God kunnen zijn? Voor sommige mensen is voor jezelf kiezen een vorm van zelfverloochening, paradoxaal genoeg.

Voor de tweede maal loopt Jezus van hen weg en gaat bidden. Nu is zijn gebed: "Vader, als het niet mogelijk is dat deze beker aan mij voorbijgaat zonder dat ik eruit drink, laat het dan gebeuren zoals u het wilt." Hoor je het verschil met de eerste keer? Jezus groeit er naar toe de beker op te pakken en leeg te drinken. En datzelfde herhaalt zich nog een derde keer. Het is voor Jezus een heel proces om te komen tot het punt dat hij de wil van God tot zijn eigen wil maakt. Dat gaat niet één-twee-drie.

Er is een prachtige Franse film met als titel *Des Hommes et des Dieux*. Het gaat over Franse monniken in Algerije die in vreedzame harmonie leven met de lokale moslimbevolking. Door een burgeroorlog is het voor hen levensgevaarlijk geworden. Ze worstelen met de vraag: hoe moet het met onze roeping om er te zijn voor de mensen in het dorp? Moeten we weg of moeten we blijven? Je ziet ze geregeld aan tafel vergaderen. Verschillende stemmen klinken. Een aantal wil weg. "Wat levert het nou op om de martelaar te zijn?" Anderen willen blijven. "De mensen hebben ons nodig." Ze groeien met elkaar naar de overtuiging dat ze moeten blijven. Maar dat ging niet één-twee-drie. Het is een bevochten, een doorgeworstelde overtuiging. En het prachtige van die film is: dat je hierin wordt meegenomen. Uiteindelijk heeft deze keuze hun het leven gekost.

"Sta op", zegt Jezus aan het einde van het verhaal. "Hij die mij overlevert is nabij." Ik hoor daarin: wordt wakker en doe je ogen open. Kijk alles maar aan, ook alles wat moeilijk en lastig is. En bid. Bidden is de manier om niet in beproeving te komen. Want als je bidt, dan stem je jezelf af op de dingen van God. En als je op deze manier bidt, dan loopt die vergadering in je hoofd anders. Je weet waar het op aankomt. Jezus zegt tot ons: "Blijf bij mij en waak hier met mij."

Amen